

Застосування вушного спрею КлінТон при розчиненні вушних сіркових корків та в щоденній гігієні вуха

Вушні сіркові корки (ВСК) (рис. 1, 2) протягом життя з'являються в $\approx 5\%$ дорослих, 10% дітей та $\frac{1}{3}$ осіб похилого віку, а також у хворих з когнітивними розладами (Roeser R.J., Ballachanda B.B., 1997; Sevy J.O., Singh A., 2020); вони спричиняють такі симптоми, як погіршення слуху, шум і біль у вусі, запаморочення, кашель, а також суттєво погіршують якість життя (Horton G.A. et al., 2020; Michaudet X., Malaty J., 2018; Schwartz S.R. et al., 2017; Harkin H., 2019).

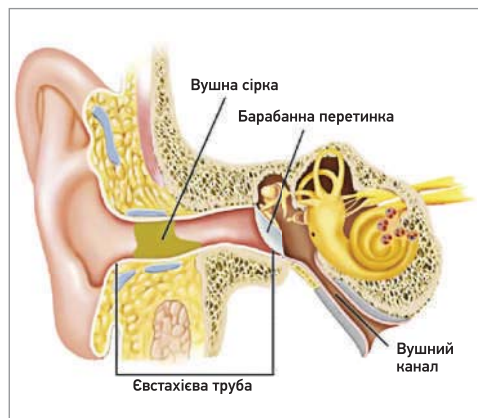

Рис. 1. ВСК у вушному каналі (Rosenfeld R.M., 2005)

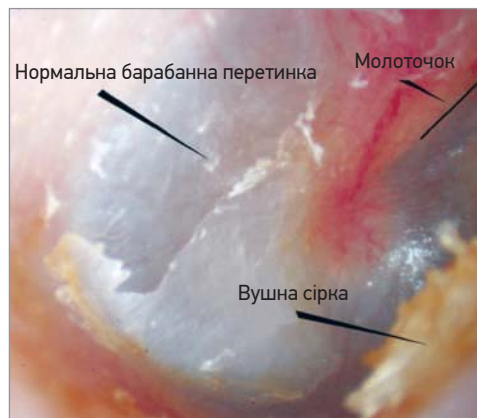

Рис. 2. Невелика кількість вушної сірки у вусі дорослого

Вища поширеність ВСК у похилому віці пояснюється більшою сухістю вушної сірки внаслідок атрофії сірчаних (церуменальних) залоз та більшою жорсткістю волосся у вушному каналі (Horton G.A. et al., 2020; Zivic R.C., King S., 1993). Іншими розповсюдженими причинами порушень природного механізму самоочищення вуха є дерматологічні захворювання, що супроводжуються лущенням шкіри (екзема, псоріаз), анатомічні вади вушного каналу та часте застосування слухових апаратів або навушників (Michaudet X., Malaty J., 2018).

Відповідно до рекомендацій з клінічної практики щодо ВСК, виданих Американською академією отоларингології та хірургії голови і шиї (2017), за наявності ВСК необхідно застосовувати церуменолітичні засоби, промивання вуха та/або мануальні методи видалення вушної сірки за допомогою спеціальних інструментів (церуменальної ложки, захоплювальних щипців типу «алігатор», гачка, відсмоктувального пристрою) (рис. 3). В рекомендаціях зазначено, що церуменолітики – ефективні та безпечні засоби для видалення ВСК, які змащують та пом'якшують вушну сірку, полегшуючи її виведення

з вушного каналу. Застосування церуменолітичних засобів протягом 1 тиж до видалення ВСК в умовах медичного закладу може зменшити потенційні побічні ефекти видалення ВСК шляхом відсмоктування: біль та запаморочення (Schwartz S.R. et al., 2017).

Видалення ВСК – одна з найпоширеніших процедур у ділянці голови та шиї (Guest J.F. et al., 2004). Якщо процедуру проводить досвідчений спеціаліст, вона відбувається швидко та рідко спричиняє ускладнення (Horton G.A. et al., 2020; Schmiemann G., Kruschinski C., 2009), однак за відсутності досвіду видалення ВСК може завершитися травмою вушного каналу та перфорацією барабанної перетинки (Sharp J.F. et al., 1990). Крім того, для безпечного мануального видалення ВСК необхідна отоларингологічна лампа чи вушний мікроскоп (McCarter D.F. et al., 2007), тому на етапі загальної практики краще послуговуватися промиванням вуха та застосуванням церуменолітичних засобів (Meyer F. et al., 2020).

Згідно з британським опитуванням, 97% лікарів і медичних сестер загальної практики перед промиванням радять застосовувати попередню обробку вуха церуменолітиками (Corpin R.

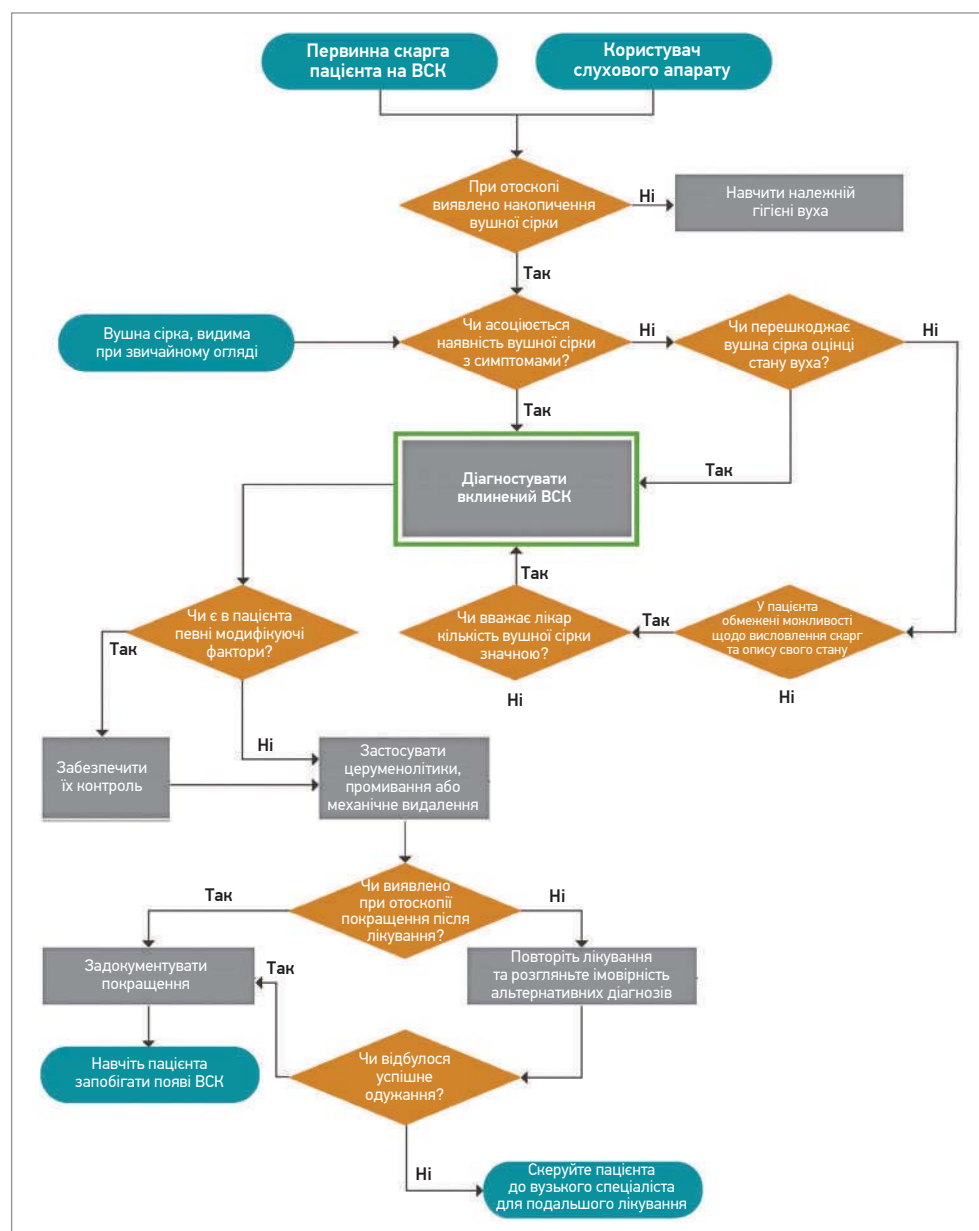

Рис. 3. Алгоритм дій при ВСК (Американська академія отоларингології та хірургії голови і шиї, 2017)

et al., 2004). У дослідженні F. Meyer і співавт. (2020) з'ясовано, що застосування церуменолітичних засобів перед промиванням ураженого вуха дозволяє збільшити ймовірність успішного видалення ВСК на 35%. Що стосується різних засобів, то було зроблено висновок, що церуменолітики на олійній основі є ефективнішими (ніж на водній). Автори також зауважили, що для безпеки процедури варто застосовувати засоби у формі спрею, оскільки форма носика флаконів запобігає глибокому проникненню до вушного каналу, а рідина, яка розсіюється, спрямовується не безпосередньо на барабанну

перетинку, а на стінки вушного каналу (Shope T.R. et al., 2019).

Рішення щодо оптимального методу усунення ВСК лікар повинен приймати разом із пацієнтом, обговоривши переваги та недоліки всіх можливих методів (табл. 1).

Проблему ВСК необхідно вирішувати на первинній ланці медичної допомоги. Під час першої зустрічі пацієнта із сімейним лікарем останній повинен поставити хворому запитання щодо його слуху та рутинних звичок догляду за вухами, а також надати письмові поради із цих питань (табл. 2).

Найчастіші запитання	Спостереження	Церуменолітики	Промивання вуха	Механічне видалення
Чи є вікові обмеження для цієї процедури?	Ні	Так. Не рекомендовано для дітей віком до 3 років	Ні, але лише малі діти можуть відмовлятися від цієї процедури	Ні, але лише малі діти можуть відмовлятися від цієї процедури
Як відбувається процедура?	Необхідно регулярно відвідувати лікаря, який перевіряє стан вух	У вуха закраплюють засоби, що розм'якшують вушну сірку, 1-2 р/день протягом 3-5 днів	Вушний канал промивають водою, вимиваючи сірку	Лікар за допомогою спеціальних інструментів видалляє ВСК в умовах медичного закладу
Як довго триває лікувальна процедура?	Стільки часу, скільки потрібно для огляду	<5 хв	Не більш як 30 хв	Деякі хвилини. Загальна анестезія не потрібна
Якими є переваги?	Зменшення кількості зайвих втручань	Проводиться в домашніх умовах, відвідування клініки не потрібне	Негайне усунення симптомів. Може проводитися в домашніх умовах	Негайне усунення симптомів
Якими є ризики та побічні ефекти?	У деяких випадках ВСК може вклинитися вглиб вушного каналу (рис. 4)	Про ризики та побічні ефекти дотепер не повідомлялося	Тимчасове запаморочення, біль, перфорація барабанної перетинки	Ушкодження шкіри вуха із кровотечею, інфікуванням і дискомфортом
Якими є довготривалі перспективи?	-	Можливий рецидив	Можливий рецидив	Можливий рецидив
Чи існують специфічні заходи безпеки?	Ні	Зверніться до лікаря, якщо відчуваєте сильний біль, дискомфорт або погіршення слуху	Не рекомендовано деяким групам пацієнтів	Обговоріть це питання зі своїм лікарем

Порада
Вушний канал очищується самостійно. Не використовуйте ватні палички або будь-що інше для його очищення. Чистка пошкоджує внутрішню вистилку каналу й збільшує ризик інфікування, свербіж та надмірного утворення вушної сірки
Для очистки та підсушування зовнішньої частини вуха після душу/ванни використовуйте суху серветку або безспиртову вологу серветку
Якщо відчуваєте сухість або свербіж у ділянці входу до вушного каналу, зробіть одне вприскування спрею на основі оливкової олії у вуха. Шампуні та мило можуть підсушувати та подразнювати вушний канал, тому уникайте їх потрапляння до вух
Щоб зберегти вуха сухими під час миття, купання або плавання, можна скористатися спеціальними корками чи кулькою вати, змащеною вазеліном
Якщо у хворого коли-небудь була інфекція вуха, слід мати звичку завжди зберігати вуха сухими
Якщо скарги не зменшуються, варто звернутися до лікаря

Ці поради особливо важливі для осіб віком >50 років, стан вух яких необхідно перевіряти за будь-якої можливості. Під час кожного візиту необхідно також перевіряти стан вух дітей, осіб із когнітивними порушеннями та труднощами в навчанні. Цю процедуру виконує сімейний лікар або його медсестра чи асистент (Harton N. et al., 2019).

Схожі поради пацієнтам представлені й у рекомендаціях із клінічної практики щодо ВСК, виданих Американською академією отоларингології та хірургії голови і шиї (2017) (табл. 3).

Так	Вушна сірка, що не спричиняє симптоматики, не підлягає видаленню
Так	Симптомами ВСК є погіршення слуху, відчуття переповнення вуха, шум у вухах, порушення функції слухового апарата
Так	При болях у вусі, раптовій втраті слуху, виділеннях чи кровотечі з вуха зверніться до лікаря
Так	Спитайте поради з огляду за вухами в свого сімейного лікаря
Ні	Не слід надмірно часто та ретельно чистити вуха
Ні	Не чистіть вуха ватними паличками, заколками-невидимками, зубочистками, ключами тощо
Ні	Не користуйтеся свічками для вух
Ні	Не ігноруйте симптоми, якщо домашні засоби не допомагають
Ні	Не забувайте чистити слуховий апарат відповідно до рекомендацій виробника

Лікарі-клініцисти переконані, що застосування слухових апаратів і гігієна вух за допомогою ватних паличок можуть погіршувати стан пацієнта із ВСК (Williams D., 2005). Повідомлено, що в дітей, котрим чистили вуха ватними паличками, ВСК спостерігалася частіше, ніж у дітей, яким не проводили цієї процедури (Baхter P., 1983). Нерідко пацієнти намагаються самотужки видалити ВСК за допомогою кулькових ручок і ковпачків від них, сірників, пір'їн та заколок-невидимок, що нерідко зумовлює подряпини шкіри, перфорацію барабанної перетинки, просування ВСК углиб вушного каналу (Tonga A., 2013). Крім того, вата може залишитися у вусі, що в подальшому потребуватиме видалення її в умовах клініки за допомогою спеціальних щипців (рис. 5).

Z.S. Ameen і співавт. (2017) проаналізували дані щодо ушкоджень вуха ватними паличками в дітей у США (в період 1990-2010 рр.). З'ясувалося, що протягом значного часу до відділень невідкладної допомоги щодо цього питання

звернулися 263 338 дітей та підлітків віком до 18 років. 40% відвідувань були обумовлені відчуттям, що нібито щось застрягло у вусі, ≈35% – кровотечею з нього, ≈17% – болем у вусі. Детальне обстеження цих дітей виявило в 30% із них наявність сторонніх тіл у вусі, в 25% – перфорації барабанної перетинки, в 23% – ушкоджень м'яких тканин вуха; ≈40% ушкоджень мали діти віком до 3 років, 67% – діти віком до 8 років. Причиною абсолютної більшості ушкоджень стала гігієна вуха в домашніх умовах.

Саме тому необхідно навчати пацієнтів належній гігієні слухового каналу. Насамперед варто пояснити, що вушна сірка являє собою нормальний фізіологічний матеріал, який складається із секрету спеціальних сірчанних залоз, відмерлих епітеліальних клітин, волосся та сторонніх частинок, що потрапляють до вушного каналу (наприклад, пилу). Сірка утворює своєрідний захисний шар на стінках вушного каналу та під впливом рухів нижньої щелепи під час їжі чи розмови просувається до виходу з нього. Оскільки сірка – це природний захист вуха від мікроорганізмів і бруду, не слід її активно видаляти (особливо за допомогою будь-яких сторонніх предметів). Для профілактики надмірного накопичення сірки бажано зберігати вуха сухими, а за частого утворення ВСК слід користуватися місцевими пом'якшувальними засобами (наприклад, на основі оливкової олії) ≈1 р/тиж (Northern Care Alliance, 2020).

Крім оливкової олії, складником засобу для пом'якшення вушної сірки може бути олія чайного дерева (ОЧД), якій притаманний широкий спектр сприятливих властивостей, однак найбільшу увагу привернули її антимікробні якості. Листя чайного дерева з давніх-давен застосовується австралійськими аборигенами для лікування кашлю і застуд (у вигляді інгаляцій), ран (у вигляді компресів) (Shemesh A., Mayo V.L., 1991). Перші наукові дослідження антибактерійних властивостей ОЧД проведені в 1920-1930-х рр., коли при порівнянні ОЧД із карболовою кислотою і фенолом (золотими стандартами дезінфектантів того часу) було виявлено, що ОЧД є в 11 разів активнішою за фенол (Penfold A.R., Grant R., 1925). Сучасні дані одноставно свідчать про антибактерійні, протигрибкові, протівірусні, а також антипротозойні властивості ОЧД; здебільшого вона чинить бактерицидний ефект, а в меншій концентрації – бактериостатичний. Різними авторськими

колективами продемонстровано ефективність ОЧД щодо таких патогенів, як *Escherichia coli*, *Klebsiella pneumoniae*, *Proteus vulgaris*, *Staphylococcus aureus*, *Staphylococcus epidermidis*, *Streptococcus pyogenes* тощо. Механізм антибактеріальної дії ОЧД з'ясований лише частково. Вважається, що ОЧД підвищує проникність ліпосомних систем, що сприяє руйнуванню біологічних мембран бактеріальних клітин. Лізис мембран, втрата їхньої цілісності та функцій з подальшим іонним дисбалансом і втратою здатності до клітинного дихання спричиняє смерть бактерії. Найчутливішими до змін під дією ОЧД є бактерійні клітини, котрі активно ростуть та розмножуються. Вважається, що основні антибактеріальні складники ОЧД – терпін-4-ол та α-терпін-1-ол. Ці компоненти чинять виражену протизапальну й антиоксидантну дію (Carson C.F. et al., 2006).

Отже, для профілактики ВСК і пов'язаних із ними небезпечних

ускладнень необхідно підтримувати гігієну вуха не за допомогою вушних паличок чи інших (не призначених для цього) предметів, а за допомогою спеціально розроблених засобів-церуменолітиків.

Представлений в Україні спрей КлінТон (ТОВ «Орісіл-Фарм», Україна) містить комбінацію натуральних олій, що сприяє розчиненню ВСК, полегшує їхнє видалення та перешкоджає повторному формуванню. КлінТон дозволяє підтримувати належну гігієну вуха за надмірного утворення сірки в дорослих і дітей, у т. ч. в осіб, котрі користуються слуховими апаратами та навушниками. Належний догляд за вушними каналами за допомогою спрею КлінТон запобігає затримці води в слуховому проході під час купання або занять водними видами спорту, а наявність у складі ОЧД, яка має антисептичні властивості, дозволяє запобігати розвитку інфекцій.

За сприяння ТОВ «Орісіл-Фарм» ініційовано просвітницько-соціальний проект «Збережи слух дитини», в рамках якого фахівці розвінчують міфи про неправильний догляд за вухами, пояснюють патогенез вушних інфекцій і т. зв. вуха плавця, надають рекомендації щодо гігієни вуха, а також зрозуміло для пересічної людини пояснюють симптоми небезпечних вушних хвороб. Проект «Збережи слух дитини» представлено в соціальних мережах Facebook та Instagram, а також у Youtube. Ви можете перейти на сторінки проекту за наведеними QR-кодами.

Підготувала Лариса Стрільчук

CleanTone
КлінТон
СПРЕЙ ДЛЯ ВУХА

Орісіл-Фарм

CleanTone (КлінТон)

Для належного догляду за вушними каналами у дорослих і дітей

- Розчиняє вушні сіркові корки та полегшує їх видалення
- Перешкоджає повторному формуванню вушних сіркових корків
- Перешкоджає затримці води у слуховому проході під час купання або плавання – профілактика стану «вухо плавця»
- Містить олію чайного дерева з антисептичними властивостями

Нижній засіб для здорових вух та вушенят

КлінТон. Спрей для вуха. Три натуральні олії. 300 дозувань. Комбінація натуральних олій у складі спрею дозволяє підтримувати належну гігієну вуха у дітей і дорослих, гігієну вуха при надмірному утворенні сірки у людей, які використовують слухові апарати чи навушники. Спрей розчиняє вушні сіркові корки, полегшує видалення, а також перешкоджає повторному формуванню. Завдяки затримці води в слуховому проході під час купання або занять водними видами спорту профілактика стану «вухо плавця». Містить олію чайного дерева, що має антисептичні властивості. **Застосування.** Перед першим використанням натиснути на дозатор 3-4 рази, щоб заповнити його рідким. Обережно погачати задню частину вуха вгору і назад. Примаючи ліву чи праву руку до вуха, вставте апликатор у зовнішній слуховий провід і натисніть на дозатор. Після нанесення масажуйте передню частину слухового проходу зовні. Залишки спрею, якщо потрібно, протріть ватним диском. Проводьте гігієну вуха 3-4 рази на тиждень. Після використання апликатор промити гарячою водою. **Склад:** оливкова олія (фармацевтична), мінеральна олія, мигдальна олія, олія чайного дерева, погосорбат 80 (Пан 80), ітінанін Е. Не містить води або консервантів. **Дозування. Діти від 0 до 12 років.** Для видалення залишкової сірки: 1 дозу 2-3 рази на день до кожного вуха до повного розчинення вушної сірки. Профілактично для запобігання накопиченню сірки: 1 дозу для кожного вуха. **Використовуйте під наглядом дорослого. Діти старше 12 років та дорослі.** Для видалення залишкової сірки: 1-2 дози 3 рази на день до кожного вуха до повного розчинення вушної сірки. Профілактично запобігати накопиченню сірки: 1 дозу 1-2 рази на тиждень. Профілактично перед плаванням: 1 дозу для кожного вуха. **Розміщення перед видаленням вушної сірки лікарем:** 1-2 дози спрею КлінТон двічі на день протягом 3 днів до призначення лікаря. Якщо ви сумніваєтесь, зверніться за рекомендацією до лікаря або фармацевта. **Застереження.** Не застосовувати при індивідуальній чутливості до компонентів. Не застосовувати у випадках втрати слуху, перфорації барабанної перетинки чи наявності чужорідного тіла у вусі. Не прищипуйте накопичення глибоко у слуховий провід, щоб уникнути пошкодження. Не використовувати для очей, носа або рота. Перед застосуванням ознайомтеся з інструкцією. **Об'єм:** 15 мл. **Термін придатності вказаний на упаковці. Умова зберігання:** Зберігати в оригінальній упаковці у недоступному для дітей місці, при температурі не вище ніж 25 °С. **Виробник:** ТОВ «Орісіл-Фарм», Україна, 79008, м. Львів, вул. Лесі Українки 43/11А, тел.: +38 (0)3297 04 06, e-mail: oresilfarm.feedback@gmail.com. Косметичний засіб. ТУУ 20:4-37073142-005-2019

Рис. 4. Вклинання вушної сірки у вушний канал із втратою слуху

Рис. 5. Видалення вати, що залишилася у вусі після чистки